

یافتن حقیقت؛

نگرش های اخلاقی*

طور غریزی با این نظریه که باید «در برابر اجتماع مسئول تر» باشند، مخالفند. چرا که آنها دیده اند دولت های اقتدارگر، در سراسر دنیا از این نیاز برای به سکوت وادار کردن مطبوعات آزاد و دست و پاگیر استفاده کرده اند. از این گذشته، اعتقاد داریم که روزنامه نگاری خوب فی نفسه در خدمت منافع عمومی است. اما ما نیاز داریم که با دقت بیشتری به مسئولیت های خودمان، چه فردی و چه شغلی، بیندیشیم. به ویژه زمانی که در بستر جنایات جنگی قرار می گیریم و عملکرد ما به عنوان خبرنگار یا فردی عادی می تواند مسیر وقایع را تغییر دهد. بسیاری از خبرنگاران می خواهند که کار گزارشگری آنها منشاء تغییر و تحولی

نویسنده: تام گلتن

ترجمه: شهرزاد قمریان

خبرنگاران می توانند از طریق ایجاد تعادل بین بشردوستی و حرفه ای گری، بهترین خدمتگزار قربانیان بحران های دنیا باشند.

پایان قرن بیستم همزمان بود با ظهور و شیوع جنگ های کوچک اما وحشیانه در سراسر دنیا: کلمبیا، کوزوو، سیرالئون، جمهوری دموکراتیک کنگو، چین، افغانستان و غیره. در هر جنگی قربانیان عمدتاً افراد غیرنظامی بودند، کسانی هم که در جنگ از مرگ و زخمی شدن جستند، اغلب بی خانمان و گرسنه ماندند. خبرنگارانی که اخبار جنگ ها را گزارش می کردند، جنایات جنگی، نقض حقوق بشر و مصیبت های ناگفته ای را شاهد بودند که بسیاری از آنها قابل پیشگیری بوده اند. یک بار دیگر خبرنگاران جنگی مجبور بودند در مواجهه با پلیدی ها مسئولیت اخلاقی خودشان را در نظر بگیرند.

ما خبرنگاران همیشه بر سر این دوراهی بوده ایم که در سایه اخلاق حرفه ای، با مردمی که اخبارشان را تهیه می کنیم همدردی کنیم یا نسبت به دردهایشان بی تفاوت باشیم. منتقدان عملکرد ما در جنگ ها و موقعیت های بحرانی، استدلال می کنند که ما باید تنها به تأثیر



باشد. خبرنگاران جنگی اگر به این باور نرسیده بودند که با اطلاع رسانی به خوانندگان، شنوندگان و بینندگان خود به هدف بزرگ تری خدمت می کنند، چه بسا انگیزه حقیر و ناچیزی برای به خطر انداختن زندگی خود در راه کسب خبر داشتند. خبرنگاری جنگی در بالکان، آفریقا، چین و سایر نقاط جهان برای هر یک از ما در حکم تجربه شخصی پرشور و هیجان انگیزی بوده است. ما جزء اولین افرادی بودیم که دانستیم فجایع بزرگی رخ داده است و نیز از نخستین کسانی بودیم که در پی آن رنج ها و مصائب مردم را شاهد

گزارش هایمان توجه کنیم. کارول زیممرمن Carole Zimmerman سخنگوی انجمن همیاری نان برای جهان، پیشنهاد می کند که خبرنگاران حرفه خود را دیگرگونه بنگرند و در رویکرد گزارشگری بین المللی خویش، آشکارا انسان دوست باشند. کسانی که برای طرح های منع خشونت فعالیت می کنند، ما را بر آن می دارند تا بیشتر به این مسأله فکر کنیم که چگونه گزارش هایمان بر روند یک جنگ اثر می گذارند. حامیان حقوق بشر اصرار دارند که ماقاطع و صریح، شرارت ها، فجایع و بی عدالتی ها را افشا کنیم. خبرنگاران به

بودیم. با دیدن این فجایع ما مجبور بودیم واکنش مناسبی نشان دهیم.

لیندسی هیلسام Lindsey Hilsum خبرنگار «اخبار تلویزیونی ایندیندنت» در انگلستان که کشتارهای جمعی «تاتسیس» Tutsis در رواندا را گزارش می‌کرد، تصمیم گرفت در محضر دادگاه بین‌المللی جنایی به نفع رواندا شهادت دهد. او بعدها گفت: «این کار مسئولیت من به عنوان یک خبرنگار نبود. حتی نقش من به عنوان خبرنگار ممکن بود که با شهادت دادن به خطر بیفتد. اما من به عنوان یک انسان هم مسئولیت‌هایی دارم.» خبرنگاری که شاهد جنایتی بوده است

■ خبرنگارانی که در گزارش‌های خود قضاوت اخلاقی ندارند و همه اخبار را یکسان تلقی می‌کنند، معمولاً به خاطر بدبینی و پول دوستی مورد انتقاد قرار می‌گیرند.

باید بدانند که مسئولیت گزارش آن به مقامات قانونی مربوطه برعهده اوست. روی گاتمن Roy Gutman که به خاطر افشای اخبار اردوگاه‌های کار اجباری صرب‌ها در بوسنی جایزه پولیتزر را دریافت کرد، امیدوار بود گزارش‌های او در حفظ جان مردم مؤثر باشد. گاتمن می‌گفت: «شما باید هر آنچه در توانتان است انجام دهید تا این فجایع پایان یابد. و افشاگری یکی از بهترین راه‌های تحقق این هدف است.» با وجود این گاتمن به محدود کردن نقش خبرنگار نیز اعتقاد دارد: «شغل ما این است که حقایق را برای مردم بازگو کنیم تا آنها بتوانند قضاوت کنند. بدترین چیز این است که از این حد فراتر برویم و آنچه را که باید انجام شود، توصیه کنیم.»

ماروین کالِب Marvin Kalb خبرنگار سابق (که در حال حاضر دفتر «جوان شورن

■ خبرنگاران می‌توانند از طریق ایجاد تعادل بین بشردوستی و حرفه‌ای‌گری، بهترین خدمتگزار قربانیان بحران‌های دنیا باشند.

ستین Joan Shorenstein در امور مطبوعات، سیاست و سیاست‌گذاری عمومی در دانشگاه هاروارد را اداره می‌کند) در کتاب تازه خود، به عملکرد گروهی از خبرنگاران در بوسنی که اخبار خود را با قصد تأثیر بر سیاست ملی نوشته‌اند اعتراض می‌کند و این عمل را نوعی «انحراف از استاندارد عینیت‌گرایی و بی‌طرفی» می‌داند. وی در کتاب خود آورده است: «تا جایی که این تغییر نگرش حرفه‌ای صرفاً به یک واکنش ساده نسبت به مصائب حاصل از بازنمایی تراژدی انسانی فجیعی چون وقایع بوسنی محدود باشد، این رویکرد پذیرفتنی است، هر چند تأسف بار است. اما اگر خبرنگاران نگرشی اخلاقی را در اخبارشان دخالت دهند، به طور یقین حق عموم مردم ضایع می‌شود.»

البته کالِب به عنوان یک خبرنگار کارآزموده، باید بداند که داشتن نگرش احساسی و اخلاقی در روزنامه‌نگاری بی‌سابقه نبوده است. خبرنگاران مبارزی که فساد مالی دولت‌های محلی یا سوءاستفاده از بچه‌ها و رفتار خشونت‌آمیز با آنها را در مهدکودک‌ها افشا می‌کردند، به عامه مردم خدمت می‌کردند، تا حدی که یکی از جوایز پولیتزر برای همین نوع خبرنگاری در نظر گرفته شد. بسیاری از خبرنگارانی که نهضت حقوق مدنی در دهه ۱۹۶۰ را گزارش می‌کردند نیز با نگرشی اخلاقی اخبار را ارائه می‌دادند بدون این‌که به خاطر رعایت نکردن اصول بی‌طرفی مورد انتقاد قرار بگیرند.

باب گرین Bob Greene خبرنگار تحقیقی با تجربه نشریه Newsday به

مصاحبه‌کننده‌ای گفت که خبرنگاران هم نسل او چنین فعالیت‌هایی را در پیش گرفتند «چون فرصتی بود برای ایجاد تغییرات مثبت دائمی، شما هرگز این کار را برای پول انجام نمی‌دادید. چون می‌دانستید که این شغل در دنیا کمترین درآمد را دارد... [اما] دست کم می‌توانید با ارائه اطلاعات درست، آنچه را که عقل مردم نیک می‌انگارد، محقق کنید». در واقع خبرنگارانی که در گزارش‌های خود قضاوت اخلاقی ندارند و همه اخبار را یکسان تلقی می‌کنند، معمولاً به خاطر بدبینی و پول دوستی مورد انتقاد قرار می‌گیرند. چنین اتهاماتی به پیشبرد جنبش

■ خبرنگارانی که اخبار جنگ‌ها را گزارش می‌کنند، جنایات جنگی، نقض حقوق بشر و مصیبت‌های ناگفته‌ای را شاهد هستند که بسیاری از آنها قابل پیشگیری می‌باشند.

«روزنامه‌نگاری مردمی» کمک کرده است؛ نوعی روزنامه‌نگاری که مدافعان آن می‌گویند مطبوعات باید به صورت باز و آشکار فعالیت کنند تا جوامع را در حل مشکلاتشان یاری دهند و در راه دستیابی به زندگی عمومی سالم تلاش کنند. سازمان‌های خبری فعال در زمینه «روزنامه‌نگاری مردمی» (عموماً روزنامه‌های اجتماعی) از مردم درباره مهم‌ترین نگرانی‌هایشان نظرسنجی می‌کنند و به تفصیل درباره راهکارهای ممکن مشکلات شناخته شده و مشخص گزارش می‌دهند. به این ترتیب خبرنگاران عملکردشان را به امور داخلی محدود کرده‌اند، اما برخی منتقدان گزارشگری بین‌المللی معتقدند که روزنامه‌نگاری مردمی باید به عرصه‌های جهانی گسترش یابد.

بالقوه یا مناطق بحرانی، قبل از ظهور و به وقوع پیوستن آنها مورد انتقاد قرار می گیرند. اگر چه چنین انتقادی در بعضی مواقع ساده لوحانه است.

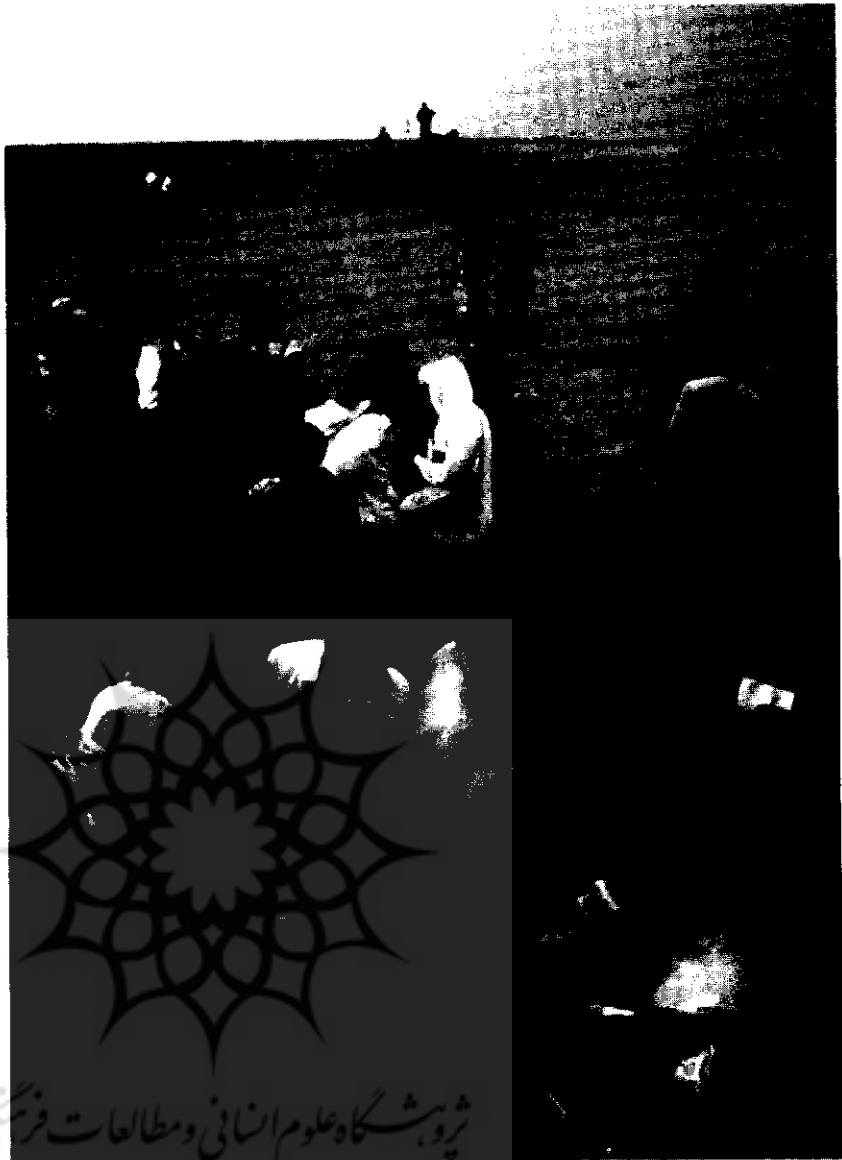
○○○

جان هاموک و جونل چارنی John Hammock and Joel Chamy وابسته به گروه مدافع فعالیت های فقرزدایی، در مقاله تازه ای پیشنهاد کردند که خبرنگاران باید ماهموریت های خارجی شان را حتی وقتی به قلب حوادث فرود می آیند با صراحت و فصاحت به زبان مطلوب محلی ارائه دهند. برای برآورده کردن چنین نیازی یک سازمان خبری باید افرادی مسلط به زبان های خارجی (به همان تعداد که سازمان ملل استخدام کرده) به کار گیرد. هاموک و چارنی در ادامه توصیه می کنند که خبرنگاران، زندگی روزانه مردم کشورهای در حال توسعه و تلاش های سازمان یافته آنها برای حل مشکلاتشان را، پیش از بحران، در زمان بحران و پس از آن نشان دهند.

آیا هاموک و چارنی خودشان قول می دهند که چنین مقالاتی را بخوانند یا چنین برنامه هایی را گوش کنند؟ سازمان رسانه ای که بیشترین شهرت را در پوشش خبری جهان در حال توسعه دارد، رادیو سازمان ملل است که به نداشتن مخاطب معروف است.

انتقادهای مفید رسانه ای باید واقعیت های این شغل را در نظر بگیرد. ما باید توجه خوانندگان، شنوندگان و بینندگان را جلب و حفظ کنیم. ما تحت محدودیت های شدید بودجه ای کار می کنیم و منابع ما محدود است. پوشش خبری موقعیت های اضطراری، همیشه نسبت به پوشش خبری زندگی روزانه مردم اولویت دارد.

از اینها که بگذریم، ما کارشناس توسعه، ماهموران آژانس توسعه کشاورزی، کارکنان بهداشت عمومی یا مشاور، کنترل خانواده نیستیم.



ماجرایها و اخبار شوند. قرار نیست که خبرنگاران در همه جا به عنوان مددکاران اجتماعی یا کارشناسان حل و فصل درگیری و جنگ به کار گرفته شوند. چون این کار از طریق گروه ها یا پروژه هایی با اهداف منحصرأ انسان دوستانه انجام خواهد شد نه به وسیله کارکنان سازمان های مرسوم خبری.

توصیه دیگر مربوط به پوشش خبری مناطق ناآرام خارجی این است که ما در عقاید خود درباره ارزش های خبری تجدیدنظر کنیم. رسانه های خبری اغلب به دلیل تمرکز بیش از اندازه بر موقعیت های اضطراری به جای توجه ویژه به جنگ های

پیتر شیراس Peter Shiras یکی از افراد با سابقه در این سازمان های مردمی از جمله خدمات کمک رسانی کاتولیک ها، استدلال می کند که شیوه روزنامه نگاری مردمی می تواند به شکل مفیدی در همه موقعیت های جنگی به کار رود، موقعیت هایی که در آن خبرنگاری نه فقط بر جنگ، بلکه بر بسیج کردن استراتژی های بومی و بین المللی برای غلبه بر جنگ متمرکز می شود. به هر حال این شیوه، ایده ای آرمانی است و گامی بسیار بلند را طلب می کند. خبرنگاران می توانند مسئولیت اخلاقی و اجتماعی خود را آشکار کنند بدون این که به طور فعالانه درگیر

زیمین از مؤسسه نان برای دنیا، با انتقاد به این که خبرهای خوب در بسیاری از موارد ارزش خبری ندارند، از خبرنگاران می‌خواهد که در تعریف شغلشان بازنگری کنند. قتل در یک شهر کوچک و مواردی مشابه آن، جنگ بین ملت‌ها، نسبت به یک برنامه در مورد تغذیه که زندگی میلیون‌ها نفر را بهبود می‌بخشد، اخبار مهم‌تر و بهتری تلقی می‌شود. سردبیران جنگ را بهتر از برنامه تغذیه‌ای برای بهبود سلامتی انسان می‌دانند.

ظاهراً مهم‌ترین مسئولیت آنها آن است که دنیا را توجیه شده بیاوند نه بهبود یافته. در قضاوت اکثر سردبیران، یک خبر خارجی در میان اخبار دیگر، در صورتی استحقاق پوشش خبری را دارد که شرایط زیر را داشته باشد:

نادرست، تحریف واقعیت، بررسی ناکافی ریشه‌هایی که مسبب جنگ است، متوسل شدن به تحلیل‌های ساده‌انگارانه یا کلیشه‌ای، کلیشه‌سازی و عدم موفقیت در طرح سؤالات دشوار، سرزنش می‌کنند که البته انتقادی بحق و بجاست. دیپلمات‌ها، مورخان، جامعه‌شناسان یا دیگران هم که اطلاع‌رسانی غلط رسانه‌ها را یادآوری می‌کنند کار مثبتی انجام می‌دهند.

خبرنگاران نیاز ندارند و نباید که وظیفه بین‌المللی خود را در پیشگیری یا حل و فصل درگیری‌ها در سراسر دنیا به خاطر داشته باشند. آنها فقط باید کار خود را بهتر انجام دهند، همسو با همان استانداردهای سنتی حرفه خودشان.

جنوا اوور هولسر Holser Geneva مسئول پیشین رسیدگی به شکایات در

■ خبرنگاران به طور غریزی با این نظریه که باید «در برابر اجتماع مسئول‌تر» باشند، مخالفند. چرا که آنها دیده‌اند دولت‌های اقتدارگرا، در سراسر دنیا از این نیاز برای به سکوت وادار کردن مطبوعات آزاد و دست و پاگیر استفاده کرده‌اند.

■ روزنامه‌نگاری خوب، فی‌نفسه در خدمت منافع عمومی است.

● مهم: ارزش‌های وسیع، منافع یا منابع در خطرند.

● پویا: خبر تعلق داشته باشد، و واجد رخداد‌های متغیر و نتیجه‌ای نامطمئن باشد.

● توضیح‌دهنده: خبر قدرت تشریحی داشته باشد و گرایش‌ها یا الگوهایی را پیشنهاد کند.

● جذاب: خبر توجه خوانندگان، شنوندگان یا بینندگان را جلب کند.

این‌که منتقدان توقع داشته باشند رسانه‌های خبری اخباری را که دست‌کم با بعضی از این معیارها مطابق نیستند، پوشش دهند، پنداری بیهوده است. هرچند ایشان مطبوعات را به خاطر ارائه اطلاعات

روزنامه‌ها شنگتن پست در پاسخ به یکی از خوانندگان نشریه که گفته بود اخبار خارجی را نمی‌فهمد، در نتیجه نمی‌خواند، گفت: «اگر آمریکایی‌ها شرایط اقتصادی و سیاسی خارجی را بهتر می‌فهمیدند، آیا می‌شد به سیاست‌های باثبات‌تر و مداخله‌های مؤثرتر امیدوار بود؟»

اوور هولسر پیشنهاد می‌کند که سازمان‌های خبری، کتاب‌های مقدماتی منظمی را درباره اخبار مهم خارجی منتشر کنند و به سؤال‌های اساسی «که؟ چه؟ کجا؟ کی؟ چرا؟» پاسخ دهد تا پیش‌زمینه و متنی برای فهم تحولات ناگهانی به خوانندگان داده شود. از آنجا که خبرنگاران

جنگی اغلب، نخستین مراحل جنگ را شاهد هستند، گزارش‌های آنها می‌تواند به عنوان هشدار مورد استفاده قرار گیرد. علت چالش مهم بین دیپلمات‌ها، سازمان‌های کمکی و میانجی‌های صلح، حمایت ضعیف داخلی از تلاش‌های آنهاست. همان‌طور که دبیرکل سازمان ملل کوفی عنان گفت: «پوشش اخبار خارجی می‌تواند این وضع را عوض کند». به عقیده او فعالیت‌های حفظ صلح به سطح آگاهی عمومی از جنگ بستگی دارد و ما متعهد هستیم که هر آنچه می‌توانیم برای تسهیل کار رسانه‌ها انجام دهیم.

البته خبرنگاران روایتگر ماجرا هستند؛ نه جامعه‌شناس، یا مورخ یا محقق جنایی یا فعالان کمک‌های بشردوستانه. ما فقط قدرت و فصاحت نوشته‌ها و مشاهدات خود را نشان می‌دهیم. در برخورد با درد و رنج مردم، مسئولیت حرفه‌ای ما فقط گزارش وضعیت اسفبار آنها نیست، ما وظیفه داریم احساس آنها را نسبت به وضع موجود بیان کنیم. هدف ما باید حفظ جایگاه و ارزش‌های انسانی کسانی باشد که تجربیاتشان را بیان می‌کنیم. در اوج مشقت و رنج مردم، باید مراقب باشیم که گزارش‌های ما از هرزه‌نگاری بری باشد. اخباری که فقط احساسات را ارضا می‌کند. بینش و تحلیلی ارائه نمی‌کند. ممکن است تحریک‌کننده باشد، اما توضیحی نمی‌دهد. حتی ممکن است این‌گونه اخبار، واقعیت را تحریف کند. حرف آخر این‌که، ایجاد تعادل بین احساسات و مشاهدات بی‌طرفانه یکی از مهم‌ترین چالش‌های خبرنگاری جنگی حرفه‌ای است. □

* Media Studies Journal, Summer 2001